

# Spis treści

**Słowo wstępne** 11

*Zdzisław Lachowski – Redaktor Naczelny, Zastępca Szefa BBN*

## POLITYCZNO-STRATEGICZNE ASPEKTY BEZPIECZEŃSTWA

**Bezpieczeństwo: istota, podstawowe kategorie i historyczna ewolucja** 19

*Stanisław Koziej*

W debacie na temat bezpieczeństwa, którą w Polsce ożywił Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego zainicjowany przez prezydenta B. Komorowskiego, ważne jest przypomnienie podstawowych kwestii i definicji pojęć z zakresu wewnętrznej i zewnętrznej aktywności podmiotów bezpieczeństwa. Istota bezpieczeństwa jest określana jako zapewnienie egzystencji i swobody realizacji interesów aktorów w kontekście szans, wyzwań oraz ryzyk i zagrożeń. Urzeczywistnieniu bezpieczeństwa służy strategia bezpieczeństwa, która polega na zdefiniowaniu interesów, ocenie warunków bezpieczeństwa, sformułowaniu koncepcji strategicznej oraz ustanowieniu systemu bezpieczeństwa. W zrozumieniu przyszłego rozwoju tego wymiaru pomocne też jest przesłedzenie ewolucji bezpieczeństwa na przestrzeni dziejów.

**„Arabska wiosna” – przyczyny, przebieg i prognozy** 41

*Aleksandra Dżisiów-Szuszczkiewicz*

Fale protestów i niepokoїв społecznych przetaczają się przez większość państw Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu. W Tunezji i Egipcie doprowadziły one do obalenia panujących od dekad prezydentów – Zin El Abidin Ben Alego i Hosniego Mubaraka. Na razie „arabską wiosnę” przetrwały władze Bahrajnu, Jordanii, Omanu, Maroka i Arabii Saudyjskiej, co pokazuje, że monarchie są bardziej stabilne niż republiki. O swoją przyszłość walczą zaś przywódcy Jemenu, Libii i Syrii. Choć nadal trudno przewidzieć ostateczne wyniki i konsekwencje rewolt, rebelii i fali masowych protestów, to jednoznacznie można stwierdzić, że postawiły one wyzwania zarówno państwom świata arabskiego, jak i społeczności międzynarodowej. Wiele wskazuje na to, że znaczącą rolę w nowych strukturach władzy odgrywać będą islamisci, choć nie byli siłą inicjującą i napędzającą protesty w świecie arabskim, a wystąpienia antyreżimowe nie miały wymiaru ideologicznego.

**Po „arabskiej wiosnie” – „zima” dla europejskiej obrony?** 57

*Dominik Jankowski*

Skala „arabskiej wiosny” – czyli fali rewolucji w Afryce Północnej i na Bliskim Wschodzie – tak jak wcześniej siła kryzysu gospodarczego, zaskoczyła wszystkich. Gdyby jeszcze w zeszłym roku przedstawić taki scenariusz wydarzeń, wielu potraktowałoby go ze sporą dozą niedowierzania czy wręcz sceptycyzmu. Najlepszym tego dowodem jest fragment deklaracji z trzeciego szczytu Unia Europejska–Afryka: „2010 jest rokiem pokoju i bezpieczeństwa w Afryce”. Niech sam za siebie przemawia fakt, że szczyt odbył się 29-30 listopada 2010 r. w Trypolisie.

## „Unified Protector” w Libii: wyzwanie dla zarządzania kryzysowego NATO 69

*Przemysław Pacuła*

Misja NATO w Libii jest przykładem operacji zarządzania kryzysowego, które w nowej koncepcji Strategicznej przyjętej w Lizbonie zostały uznane za jedno z głównych zadań Sojuszu. W obliczu dynamicznych zmian zachodzących w najbliższym otoczeniu międzynarodowym Sojuszu, należy spodziewać się, że tego typu działania staną się bardziej znaczące w agendzie NATO. Polska, z jednej strony, powinna zabiegać o to, aby proces ten nie wpływał na osłabienie zdolności potrzebnych do wypełnienia zobowiązań związanych z kolektywną obroną. Z drugiej jednak strony, musi budować i rozwijać komponenty potrzebne do prowadzenia operacji zarządzania kryzysowego, jeśli chce być znaczącym i liczącym się członkiem Sojuszu w przyszłości.

## Nowa strategia Al-Kaidy wobec Pakistanu 79

*Tomasz Otfowski*

Brawurowy rajd amerykańskich komandosów w nocy z 1 na 2 maja 2011 r. w pakistańskim mieście Abbottabad, który doprowadził do zabicia założyciela i przywódcy organizacji Tanzim al-Kaidat Wal Dżihad (Organizacja Bazy na rzecz Świętej Wojny; dalej: Al-Kaida, Baza) Osamy bin Ladena – stanowił symboliczne potwierdzenie roli i znaczenia Pakistanu w aktywności międzynarodowych struktur radykalnego islamu. Niezależnie od stopnia i zakresu faktycznego poparcia dla islamskich ekstremistów ze strony pakistańskich struktur państwowych, terytorium tego kraju stało się faktycznym sanktuarium dla Al-Kaidy oraz całego szeregu grup i organizacji wchodzących w skład szerokiego ruchu dżihadu. Wiele wskazuje również na to, że Pakistan stał się obecnie kluczowym obiektem i celem działań Bazy w regionie Azji Południowej. Nowa strategia tej organizacji wobec Pakistanu wykorzystuje m.in. stopniowe zwiększanie roli islamu w życiu publicznym tego kraju i radykalizację religijną ludności, a także słabość gospodarki i permanentny kryzys polityczny.

### SIŁY ZBROJNE

## Cywilne wsparcie operacji międzynarodowych z użyciem sił zbrojnych – potrzeba czy konieczność? 93

*Czesław Juźwik*

Udział cywilnych specjalistów z różnych dziedzin we wspieraniu działań sił zbrojnych w operacjach międzynarodowych w celu utrzymania, przywrócenia lub wymuszenia pokoju, realizowanych pod auspicjami Organizacji Narodów Zjednoczonych, NATO, Unii Europejskiej, Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie czy doraźnych koalicji, zwłaszcza na odległych teatrach działań, ma charakter stale rozwijającego się trendu. Wkład ten wynikał początkowo z potrzeby zapewnienia zdolności i umiejętności, jakimi wojsko czasowo lub trwale nie dysponowało albo dysponowało w sposób ograniczony i niewystarczający. Obecnie jest to coraz częściej świadomie stosowane systemowe rozwiązanie, za którym przemawiają względy czysto pragmatyczne i ekonomiczne.

## Marynarka Wojenna RP w działaniach na arenie międzynarodowej 109

*Agnieszka Adamusińska*

„Ambasady na morzu” – określenie to w trafny sposób oddaje sens obecności okrętów Rzeczypospolitej Polskiej, ale także każdego innego kraju, poza wodami terytorialnymi własnego państwa. Udział w międzynarodowych ćwiczeniach, misjach i operacjach zwią-

zany jest przede wszystkim z wykonaniem zadań, jakie stawia się siłom zbrojnym współdziałającym z wojskami sojuszniczych czy partnerskich państw. Oprócz wypełniania zobowiązań, ważne jest również reprezentowanie kraju poza jego granicami. Marynarka Wojenna RP czyni to nieprzerwanie od ponad 90 lat.

## POZAMILITARNE ASPEKTY BEZPIECZEŃSTWA

### **Główne zagrożenia w obecnym i przyszłym środowisku bezpieczeństwa pozamilitarnego** 121

*Lucjan Belza*

We współczesnym i przyszłym środowisku bezpieczeństwa pozamilitarnego coraz większego znaczenia będą nabierały zagrożenia związane z manipulacją informacją, szantażem i naciskami w zakresie bezpieczeństwa energetycznego, terroryzmu i praw podmiotowych jednostek, a także z procesami demograficznymi, w sferze gospodarczej i finansowej (na poziomie makroekonomicznym) oraz zagrożenia wynikające z przestępczego wykorzystywania cyberprzestrzeni. Skuteczność w kontrolowaniu i regulowaniu tych sfer określi w nadchodzącym czasie istotę i poczucie bezpieczeństwa na wszystkich poziomach życia społecznego.

### **Międzynarodowa strategia USA dla cyberprzestrzeni** 139

*Michał Grzelak*

Dotychczasowy rozwój cyberprzestrzeni i zapewnienie bezpieczeństwa tego środowiska nie były konsekwencją przemyślanych strategii opracowanych przez rządy państw czy organizacje międzynarodowe, ale efektem działań społeczności międzynarodowej, przebiegających głównie w sposób niezorganizowany. Rosnąca zależność współczesnego społeczeństwa od technologii sieciowych i stopniowe przenikanie usług oferowanych w cyberprzestrzeni do kolejnych sfer życia ludzi na całym świecie pokazało jednak, że wykorzystanie Internetu jest nie tylko dobrodziejstwem, ale wiąże się też z dużymi problemami. Gwałtowny wzrost liczby zagrożeń w cyberprzestrzeni zapoczątkował dyskusję na temat jej przyszłości. Skłonił też wiele państw i organizacji międzynarodowych do intensywnych działań mających na celu zapewnienie otwartości i bezpieczeństwa Internetu.

### **Bezpieczeństwo energetyczne – priorytet polskiej prezydencji** 149

*Paweł Turowski*

Budowa zewnętrznej polityki energetycznej Unii Europejskiej, zarówno z krajami sąsiadującymi, jak i strategicznymi partnerami, budowa jednolitego rynku energii na podstawie zapisów trzeciego pakietu energetycznego, rozwój infrastruktury przesyłowej gazu i energii elektrycznej oraz nieskrępowany dostęp do niej dla wszystkich uczestników rynku – to główne cele polskiego przewodnictwa w pracach Rady Unii Europejskiej.

### **Nowe szanse dla polskiej energetyki: od węgla ku gazowi z łupków i atomowi** 161

*Albert Taras i Paweł Turowski*

Budowa siłowni nuklearnych w Polsce wynika z konieczności redukcji emisji gazów cieplarnianych, o której zdecydowały wszystkie kraje Unii Europejskiej. Polska planuje budowę dwóch elektrowni atomowych o łącznej mocy ok. 5 tys. MW za kwotę 100 mld zł. Jeśli

wraz z potencjalnym wydobyciem gazu łupkowego znacznie dynamicznie rozwijać się energetyka gazowa, wówczas plany rozwoju energetyki nuklearnej mogą zostać ograniczone.

## **Instytucja „zakazu stadionowego” w polskim systemie bezpieczeństwa imprez masowych** 179

*Przemysław Siejczuk*

Środek karny w postaci zakazu wstępu na imprezę masową w polskim systemie bezpieczeństwa imprez masowych funkcjonuje już od ponad dekady, głównie w formie zakazu wstępu na masowe imprezy sportowe, stąd często określany jest mianem zakazu stadionowego. Wprowadzeniu tej instytucji do polskiego systemu prawnego pod koniec lat 90. ubiegłego stulecia towarzyszyło nasilenie zjawisk o charakterze chuligaństwa stadionowego. Z problemem tym wcześniej zetknęły się kraje Europy Zachodniej i to właśnie na europejskich rozwiązaniach polski zakaz jest wzorowany. Problematyka zwalczania przestępczości stadionowej, wykazującej często powiązania z groźną – w tym zorganizowaną – przestępczością, nabrała szczególnego znaczenia w kontekście przygotowań Polski do organizacji Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012.

### **LEGISLACJA W OBSZARZE BEZPIECZEŃSTWA**

## **Prawne aspekty użytkowania bezzałogowych statków powietrznych** 197

*Joanna Maj-Marjańska i Paweł Pietrzak*

Analitycy związani z wojskowością zgodnie wskazują na konieczność nabywania i rozwijania systemów bezzałogowych przez siły zbrojne. Bezzałogowe statki powietrzne (*unmanned aerial vehicles*, UAVs) pełnią różne funkcje. Precyzyjne uderzenia amerykańskich bezzałogowych statków powietrznych w wybrane cele są już nieodłącznym elementem „wojny z terroryzmem”.

W związku z coraz bardziej powszechnym wykorzystywaniem bezzałogowych statków powietrznych także przez polskie siły zbrojne niezbędne stało się uregulowanie ich statusu prawnego oraz określenie zasad ich użytkowania w polskiej przestrzeni powietrznej.

## **Biogramy autorów** 205